

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Palestina – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2019

I. SAMMANFATTNING

Rapporten behandlar situationen i Palestina, där respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer i hög grad relaterar till den israeliska ockupationen. Kränkningar begås av Israel som ockupationsmakt men också av Palestina. Kränkningar begås också av de facto-myndigheterna i Gaza. Den israeliska ockupationen inskränker flera av de mänskliga rättigheterna och rättigheter enligt internationell humanitär rätt för den palestinska befolkningen, däribland personlig säkerhet och rörelsefrihet. Bristen på ansvarsutkrävande är mycket påtaglig.

FN:s kontor för samordning av humanitära frågor (OCHA) dokumenterade år 2018 det högsta antalet skadade palestinier (29 000) till följd av israeliska myndigheters våld sedan 2005, och det högsta antalet dödsfall (295) av palestinier som del av konflikten sedan Gaza-kriget 2014. En majoritet av dessa skador och dödsfall inträffade i samband med israelisk respons på de regelbundna, storskaliga demonstrationer som påbörjades den 30 mars 2018 vid stängselområdet mellan Gaza och Israel, de så kallade *Great March of Return*-demonstrationerna.

Den israeliska bosättningspolitiken på Västbanken, inklusive östra Jerusalem, har resulterat i att minst 630 000 israeler bosatt sig på ockuperad mark, vilket är i strid med folkrätten. Demoleringar av

palestinska strukturer fortsätter att genomföras av israeliska myndigheter. I östra Jerusalem ökar de i omfattning.

Palestina har sedan 2014 anslutit sig till ett 50-tal internationella konventioner och avtal, inklusive de sju centrala FN-konventionerna för mänskliga rättigheter. Införlivandet i nationell lagstiftning återstår dock i all väsentlighet. Det finns stora brister i respekt för till exempel yttrande- och mediefrihet samt hbtq-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Tortyr används av palestinska säkerhetsmyndigheter och är enligt civilsamhällesorganisationer vanligt förekommande. Dödsstraff finns på straffskalan. Avrättningar verkställs i Gaza.

I Palestinas tillfälliga konstitution slås fast att kvinnor har samma rättigheter som män. Detta undermineras dock av bland annat patriarkala strukturer, och tar sig uttryck i form av få förvärvsarbetande kvinnor, få kvinnor i ledande positioner i politik och näringsliv, våld mot kvinnor samt diskriminerande familje- och straffrättslig lagstiftning. Den regering som tillträdde i april 2019 har aviserat en ambition om ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Huruvida detta innebär en reell förändring är för tidigt att säga.

Det demokratiska underskottet i Palestina är stort och förvärras av den inompalestinska splittringen mellan regeringspartiet Fatah, som styr på Västbanken, och Hamas, som styr i Gaza. Nationellt parlamentsval har inte hållits sedan 2006. Palestinas lagstiftande församling (PLC) upplöstes i december 2018 vilket ytterligare försämrade möjligheterna till ansvarsutkrävande. Lagar stiftas genom presidentdekret och tillämpas de facto endast på Västbanken. Det palestinska civilsamhället är relativt starkt, men vittnar om krympande demokratiskt utrymme.

II. RÄTTSSTATENS PRINCIPER

Förutsättningarna för tillämpningen av rättsstatens principer påverkas av ockupationen, den inompalestinska splittringen samt Osloavtalens uppdelning av det av Israel ockuperade Västbanken i område A, B och C. I område A (ca 18 procent) utövar Palestina administrativ kontroll och bär ansvar för säkerheten. I område B (ca 20 procent) har Palestina

administrativ kontroll men Israel ansvarar för säkerheten. Resterande 62 procent av Västbanken, område C, kontrolleras av Israel.

Sedan 2007 styrs Gaza de facto av Hamas, som står på EU:s lista över organisationer och personer som EU bedömer vara involverade i terroristhandlingar. Gaza befinner sig under israelisk isolation, med flertalet gränser, luftrum och territorialvatten kontrollerade av Israel. Sverige och EU betraktar Gaza som ockuperat. Östra Jerusalem är sedan 1967 ockuperat samt de facto annekterat av Israel. Annekteringen formaliserades i det israeliska parlamentet 1980.

Rättssystemet i Palestina omfattar förutom palestinsk lag även osmansk lag, lag från det brittiska mandatet, samt jordansk lag på Västbanken respektive egyptisk lag i Gaza. Olika religiösa samfund har egen jurisdiktion i familjemål. Palestinier på Västbanken lyder, om de grips av israeliska myndigheter, under israelisk militärlagstiftning. I östra Jerusalem omfattas palestinier av det ordinarie israeliska rättssystemet.

Palestinas tillfälliga konstitution slår fast att rättsväsendet ska vara oberoende och att rättsstatens principer ska utgöra grunden för styret. Maktkoncentrationen till den verkställande makten är dock påtaglig. Lagstiftning sker, i avsaknad av parlament, genom presidentdekret. I Gaza stiftar de facto-myndigheter egna lagar. Tillsättning av domare ska godkännas av presidenten. Kritik förekommer om politisering och att rättsväsendet brister i sitt oberoende. År 2017 var 18 procent av domarna, 20 procent av åklagarna och 27 procent av advokaterna kvinnor.

En författningsdomstol etablerades 2016 genom presidentdekret. Beslutet kritiserades av civilsamhällesorganisationer. Den oberoende kommissionen för mänskliga rättigheter (ICHR) ska säkerställa att offentliga palestinska institutioner, liksom lagar och regelverk, uppfyller krav på respekt för de mänskliga rättigheterna. ICHR tar emot och utreder anmälningar om kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Korruption är ett utbrett problem. Den palestinska antikorrupcionskommissionen (PACC) tog under 2018 emot 482 klagomål. Favorisering och nepotism hör till de vanligaste formerna av korruption.

Rättssäkerhet

Israelisk militärdomstol på Västbanken har jurisdiktion för två typer av brott: säkerhetsrelaterade brott och brott som utgör hot mot den allmänna ordningen. Kategorierna är breda, och inkluderar även skadegörelse och trafikförseelser. Enligt den israeliska civilsamhällesorganisationen *B'Tselem* går de flesta åtal aldrig till rättegång, utan slutar med att den åtalade erkänner sig skyldig för att undvika ytterligare tid i häkte. Splittringen mellan Gaza och Västbanken samt lapptäcket av olika rättssystem minskar möjligheten till en rättssäker domstolsprövning. Befolkningens tilltro till det palestinska rättsväsendet och till palestinsk rättssäkerhet är enligt civilsamhällesorganisationer lågt.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

I mars 2019 presenterade FN:s utredningskommission för *Great March of Return*-demonstrationerna i Palestina 2018 sina slutsatser och rekommendationer. Kommissionen noterade i utredningen att möjliga krigsbrott hade begåtts av Israel och uppmanade Israel att utreda varje dödsfall och skada. I mars 2019 meddelade Israel att brottsutredningar skulle inledas vad gäller 11 dödsfall.

Enligt fjärde Genèvekonventionen har Israel som ockupationsmakt ansvar att skydda befolkningen i de ockuperade områdena och säkerställa ansvarsutkrävande. Lagföringen av personer i israeliska säkerhetsstyrkor vid misstanke om brott mot palestinier uppvisar dock stora brister. Av de 302 anklagelser om påstådda brott som dokumenterades 2016 hade, enligt den israeliska civilsamhällesorganisationen *Yesh Din*, fem lett till åtal i mars 2017.

Våld och trakasserier från israeliska bosättare mot palestinier ökade under 2018, men leder sällan till åtal. Enligt FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheternas kontor (OHCHR) brister Israel i utredning och lagföring, vilket bedöms leda till att palestinier mer sällan rapporterar misstänkta brott.

Det finns stora brister i den demokratiska tillsynen över och ansvarsutkrävande gentemot palestinska säkerhetsorgan. Personer i säkerhetssektorn ställs vanligen inför militärdomstolar. Brottsoffer får

sällan kompensation. *Human Rights Watch* (HRW) rapporterade 2018 om att såväl PA som de facto myndigheterna i Gaza inte vidtagit tillräckliga åtgärder i majoriteten av anmälningar om tortyr och annan omänsklig och förnedrande behandling i häkten och fängelser. I de få fall i vilka poliser eller personer från underrättelse- och säkerhetstjänsterna har hållits ansvariga för kränkningar av de mänskliga rättigheterna har påföljderna primärt varit disciplinära, snarare än straffrättsliga. Ansvarsutkrävande för de övergrepp mot demonstranter och journalister som begicks av de facto-myndigheterna i Gaza under våren 2019 har i princip uteblivit.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Det demokratiska underskottet i Palestina är mycket stort, med bristande legitimitet hos det palestinska ledarskapet, och stora begränsningar i möjligheterna till ansvarsutkrävande. Palestina rankades på plats 109 av 167 länder på *Economist Intelligence Unit:s* demokratiindex 2018.

Hamas maktövertagande i Gaza 2007 har lett till en intern splittring som försvagat den parlamentariska demokratin i Palestina, och delvis lamslagit det demokratiska politiska systemet.

Nationella val regleras genom 2005 års vallag, uppdaterad genom presidentdekret 2007. Allmänna val ska hållas vart fjärde år, enligt ett proportionellt system där hela Palestina är en valkrets. Senaste presidentvalet hölls 2005 och val till PLC genomfördes senast 2006. I december 2018 upplöstes PLC till följd av beslut från författningsdomstolen. Beslutet kritiserades från flera håll - President Abbas aviserade nyval inom sex månader, men något beslut om att utlysa valet har inte fattats. Lokalval styrs genom separat lagstiftning, och genomfördes senast 2017 men endast på Västbanken, exklusive östra Jerusalem.

Den palestinska valkommissionen uppfattas i princip som en välfungerande och oberoende institution som verkar i enlighet med sitt uppdrag att möjliggöra fria och rättvisa val.

För såväl lokala som nationella val finns lagstadgade bestämmelser om kvinnor på valbar plats. I mitten av 2019 bestod regeringen av tre kvinnor och 19 män. Avsaknaden av nationella val har stängt ute Palestinas unga från centrala delar av det politiska livet. Klyftan mellan en ung befolkning och ett äldre ledarskap, som huvudsakligen består av män, gör att representativiteten brister påtagligt. Israel har stängt flertalet palestinska institutioner i östra Jerusalem, och det finns idag ingen palestinsk politisk representation där.

Det civila samhällets utrymme

Palestina har ett relativt starkt civilsamhälle, men många av dess företrädare uttrycker oro över ett krympande demokratiskt utrymme. I en rapport från mars 2019 uppmärksammade OHCHR det krympande demokratiska utrymmet för civilsamhället samt hur försvarare av de mänskliga rättigheterna och organisationer som arbetar med frågan utsätts för hot, godtyckliga gripanden och andra ingrepp av israeliska myndigheter i syfte att motverka deras legitimitet och finansiering. Detta sker bland annat genom rörelserestriktioner och desinformationskampanjer.

Det förekommer att människorättsförsvarare som är kritiska till palestinska myndigheten utsätts för trakasserier, hot, godtyckliga frihetsberövanden och begränsningar i yttrande- och församlingsfrihet. Byråkratiska och andra hinder, såsom säkerhetskontroller, för bland annat etablering och registrering samt splittringen mellan Västbanken och Gaza försvårar organisationers arbete. Civilsamhällesorganisationer som *Al Haq* har bland annat kritiserat regeringen för att inte involvera civilsamhället i lagstiftningsarbete. Läget är allvarligt i Gaza vad gäller civilsamhällets möjligheter att verka.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

OCHA har rapporterat att 450 palestinier dödats och 50 108 skadats till följd av israeliskt våld sedan 2017. Under 2018 dödades 299 palestinier och 14 israeler, samtidigt som 29 878 palestinier och 142 israeler skadades

relaterat till konflikten. Den absoluta merparten sårades och dödades enligt OCHA i samband med *Great March of Return*-demonstrationerna i Gaza. 57 av de dödade, och ungefär 7 000 av de skadade, var barn, varav merparten pojkar. Under 2018 dokumenterades 280 fall av israeliskt bosättarvåld med skadlig eller dödlig utgång för palestinier eller skador på palestinsk egendom. Detta är en ökning med 77 procent från 2017. Samtidigt registrerades en 22-procentig nedgång av palestinskt våld mot civila israeler eller bosättare. Raketbeskjutning från Gaza drabbar civila offer i Israel.

I januari 2019 meddelade den israeliska regeringen med kort varsel att man inte avsåg förlänga mandatet för den internationella observatörsstyrkan i Hebron (TIPH), som etablerades 1994. Enligt OCHA har situationen för palestinier i det av Israel kontrollerade området H2 i Hebron därefter förvärrats, med en ökning av bosättarvåld och andra kränkningar.

Det förekommer uppgifter från israeliska människorättsorganisationer om tortyr i samband med att palestinier förhöras av israeliska myndigheter. I sin rapport till FN:s råd för mänskliga rättigheter fastslog FN:s oberoende internationella kommission för utredning av *Great March of Return*-demonstrationerna i Palestina att israeliska säkerhetsstyrkor 2018 kan ha gjort sig skyldiga till övervåld genom olagligt nyttjande av skarp ammunition. Kommissionen menade att det finns skäl att tro att demonstranterna blev skjutna i strid med rätten till liv enligt artikel 6 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Under demonstrationerna användes våld också från palestinsk sida i form av brandbomber, slangbellor och brandballonger. Skottlossning från Gaza mot israeliska styrkor rapporterades två gånger under perioden. Kommissionens rapport anger att demonstrationerna var civila med tydliga politiska syften.

I juni 2018 antog FN:s generalförsamling en resolution om skydd av den palestinska civilbefolkningen, där användandet av oproportionerligt våld av israeliska styrkor gentemot civila palestinier beklagades.

ICHR rapporterade 2017 om närmare 750 fall (drygt 250 på Västbanken och 490 i Gaza) av tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling till följt av palestinska myndigheters agerande. HRW rapporterade hösten 2018 att tortyr är en vanligt förekommande metod använd av palestinska säkerhetsstyrkor och polis, och att varken PA eller de facto-myndigheterna har gjort tillräckligt för att förhindra förekomsten av tortyr. Barn har vittnat till ICHR om att de torterats av polis. Arbetet för att i enlighet med 2002 års fakultativa protokoll till FN-konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling etablera en nationell förebyggandemekanism (NPM) pågår men har inte slutförts.

Förhållandena i palestinska häkten och fängelser är generellt sett undermåliga. Överbeläggning är vanligt. På särskilda avdelningar för kvinnor uppges villkoren vara något bättre. Säkerhetsorganen har egna häkten och platser för frihetsberövande. Internationella Röda kors-kommittén och OHCHR har relativt obehindrat tillträde till häkten och fängelser, åtminstone på Västbanken. ICHR gör regelbundna besök.

Hamas har vid upprepade tillfällen avfyrat raketer från Gaza mot Israel vilket har kritiserats och fördömts av ett stort antal länder och internationella organisationer. I samband med att Hamas våren 2019 bemötte demonstrationer i Gaza med våld, frihetsberövades enligt Amnesty International ett stort antal demonstranter. Vissa har vittnat om misshandel och tortyr i fångenskap.

Dödsstraff

Dödsstraff finns i straffskalan i Palestina. Från 2017 till och med första halvåret 2019 dömdes 31 personer till döden, samtliga i Gaza. Senast avrättningar verkställdes var 2017 då tre personer avrättades i Gaza. Den senaste dödsdomen som palestinska domstolar på Västbanken utfärdade kom 2015. På Västbanken råder sedan 2005 ett moratorium för avrättningar. Palestinas regering tillträdde 2019 det andra fakultativa protokollet till internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter syftande till dödsstraffets avskaffande.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Enligt den palestinska civilsamhällsorganisationen *Addameer* var 5 250 palestinska politiska fångar frihetsberövade i israeliska fängelser i juni 2019. Av dessa var 44 kvinnor och 205 barn. Enligt *B'Tselem* satt i juni 2019 433 palestinier (varav en kvinna) i administrativt förvar. En person kan placeras i administrativt förvar i upp till sex månader utan att åtalas eller få vetskap om anklagelserna. Perioden kan förlängas obegränsat antal gånger. Vid enstaka tillfällen har minderåriga frihetsberövats på detta sätt. FN:s kommitté mot tortyr har uppmanat Israel att avstå från tillämpningen av administrativt förvar, i synnerhet av minderåriga. Ett stort antal frihetsberövade palestinier förs till fängelser i Israel i strid med fjärde Genèvekonventionen.

Israeliska bosättningar på ockuperad mark är enligt folkrätten illegala. Bosättningsexpansionen på Västbanken, inklusive östra Jerusalem, har resulterat i drygt 630 000 israeliska bosättare, vilket är mer än en fördubbling sedan Osloprocessen inleddes 1993. Enligt *B'Tselem* fanns det vid slutet av 2017 totalt 131 officiella bosättningar på Västbanken och 110 så kallade utposter, vilka är illegala också enligt israelisk lag.

Den israeliska ockupationen inskränker i mycket stor utsträckning rörelsefriheten för palestinier. På Västbanken fanns 2018 140 vägspärrar och drygt 700 andra vägblockeringar, vilka tillsammans med separationsbarriären hindrar eller försvårar för palestinier att nå sina jordbruksmarker, skolor, arbeten och begränsar tillgången till sjukvård. Palestinier är förbjudna att köra på 60 procent av vägarna på Västbanken. Personer bosatta i Jerusalem har ett särskilt ID-kort, som bland annat reglerar tillgång till vissa samhällstjänster. Palestinier utan Jerusalem-ID måste söka tillstånd hos israeliska myndigheter för att besöka staden, och kan endast använda vissa passager i separationsbarriären. De får inte flyga från Ben Gurion-flygplatsen i Tel Aviv utan tillstånd.

I område C krävs tillstånd från israeliska myndigheter för palestinsk byggnation. Tillstånd ges mycket sällan. Bostäder byggs därför ofta utan bygglov och riskerar att demoleras. Demoleringarna strider mot fjärde Genèvekonventionens skydd av egendom på ockuperat territorium. Enligt OCHA har totalt 6 080 byggnader demolerats och närmare 9 500 palestinier tvångsflyttats sedan 2009. Under första halvåret 2019 utfördes

299 demoleringar. Under 2017 och 2018 demolerades enligt *B'tselem* 16 byggnader i så kallat straffande syfte, där palestinier får sitt hem förstört om de, eller någon familjemedlem, är misstänkt eller fälld för ett brott. Enligt OCHA undergräver israeliskt agerande på delar av Västbanken, särskilt område C och östra Jerusalem, den palestinska närvaron och ökar risken för att palestinier tvingas flytta. Särskilt stor risk för tvångsflyttning löper ungefär 7 500 personer i beduin- och herdesamhällen.

Israel kontrollerar Gazas luftrum, territorialvatten och gränser, förutom gränsen mot Egypten, samt in- och utresor till Västbanken. Två gränsövergångar mellan Israel och Gaza är öppna. Den ännu inte helt färdigställda barriär, som separerar Västbanken från Israel, är till 85 procent lokaliserad på ockuperad mark, vilket enligt ett rådgivande yttrande från internationella domstolen i Haag 2004 strider mot folkrätten.

Godtyckliga frihetsberövanden, genomförda av palestinsk polis eller andra säkerhetsstyrkor, förekommer både på Västbanken och i Gaza. ICHR tog 2017 emot drygt 800 anmälningar om godtyckliga frihetsberövanden, där politiska grunder angavs vara ett av de vanligaste skälen. Enligt en rapport från HRW drabbas personer som uttryckt kritik gentemot myndigheter på sociala medier, vid demonstrationer eller på universitetsområden hårdast. Enligt OHCHR används administrativt förvar av palestinska myndigheter.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Den palestinska mediefrihetsorganisationen MADA har noterat en markant ökning av antalet rapporterade kränkningar av pressfriheten i Palestina sedan 2016. År 2018 registrerades 584 kränkningar av och övergrepp mot pressfriheten i Palestina, varav 455 var israeliska och övriga palestinska.

Kränkningarna från den israeliska sidan har enligt MADA ökat i antal och förvärrats i natur under 2018. Två journalister har dödats och åtminstone 240 har rapporterats som skadade. Dödsfallen ägde rum i samband med *Great March of Return*-demonstrationerna i Gaza. Offren bar tydliga kännetecken som representanter för media. *Reportrar utan gränser*

rapporterar att ett flertal mediekanaler av Israel tvingats stänga under de senaste åren efter att ha anklagats för uppvigling till våld.

Journalister vittnar om tillslag från såväl Palestina som de facto-myndigheterna i Gaza, med bland annat självcensur som följd. Flera palestinska medier har koppling till palestinska regeringen eller Hamas.

Antalet rapporterade kränkningar av mediefriheten från palestinska myndigheter och säkerhetsstyrkor minskade något från 154 år 2017 till 129 år 2018. Enligt MADA har under 2019 antalet fortsatt minska på Västbanken men ökat i Gaza. 2017 utfärdades ett presidentdekret som begränsade yttrandefriheten på internet. Efter påtryckningar från bland annat civilsamhället och omvärlden ändrades lagen 2018. Ett antal tvetydigheter kvarstår dock, och lagen har använts för att bland annat åtala försvarare av de mänskliga rättigheterna.

Palestina rankades 137 av 180 på *Reportrar utan gränsers* årliga pressfrihetsindex 2019.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Demonstrationer på Västbanken är vanliga och slutar ibland i våldsamma sammandrabbningar mellan palestinska demonstranter och israeliska säkerhetsstyrkor. Enligt en israelisk militärorder måste alla demonstrationer som betecknas som politiska och som samlar fler än tio personer ha tillstånd.

Inskränkningar av mötes- och föreningsfriheten förekommer såväl i Gaza som på Västbanken. I samband med demonstrationer i juni 2018 skadades 22 personer av palestinska säkerhetsstyrkor och 40 personer uppges ha arresterats. Likaså skadades demonstranter och journalister av Hamas i samband med protester i Gaza under våren 2019. Organisationer måste genomgå en säkerhetskontroll av ansvariga myndigheter för registrering.

Religions- och övertygelsefrihet

I perioder förbjuder israeliska myndigheter, med hänvisning till säkerhetsskäl, palestinier från att delta i fredagsbönen på Haram al-

Sharif/Tempelberget i Jerusalems gamla stad. Det förekommer sammandrabbningar mellan palestinier och israeler på och omkring moskéområdet, framförallt i samband med muslimska och judiska högtider.

Den tillfälliga konstitutionen anger islam som officiell religion i Palestina men också att respekt för andra gudomliga religioner (*divine religions*) ska behållas, att islamsk Sharia ska vara den huvudsakliga källan till lagstiftning samt att palestinier är lika inför lagen, utan åtskillnad baserad på religion.

Kristna utgör numera en till två procent av befolkningen i Palestina. Den absoluta merparten bor på Västbanken. Kristna är representerade på den högsta politiska nivån, inklusive i regeringen. Sex av de 132 platserna i PLC är reserverade för kristna.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Enligt statistikmyndigheten PCBS arbetar drygt 131 000 palestinier i Israel eller i israeliska bosättningar på Västbanken. Ungefär 40 000 arbetade 2018 utan tillstånd eller arbetsrättsligt skydd, enligt Internationella arbetsorganisationen (ILO). Israels restriktioner för import till och export från Gaza och, i mindre omfattning, Västbanken, hämmar arbetsmöjligheter och handel. Sedan 2006 har fiskezonen utanför Gaza begränsats i omgångar, vilket innebär kraftiga inskränkningar för personer som försörjer sig inom fiskeri.

Palestina antog år 2000 en arbetsrättslagstiftning som ska garantera skydd för arbetare i linje med ILO:s konventioner. Den månatliga minimilönen är sedan 2012 knappt 4 000 kronor, men efterlevnaden brister, särskilt i kvinnodominerade sektorer.

Arbetslösheten i Palestina uppgick 2018 enligt Världsbanken till 31 procent. I Gaza var den 52 procent i jämfört med 18 procent på Västbanken. Ungdomsarbetslösheten i Gaza är över 60 procent. Arbetslösheten bland palestinska kvinnor uppskattades 2017 till 47

procent, vilket enligt ILO är högst i världen, trots att kvinnor i Palestina utbildar sig i högre grad än män. Den genomsnittliga dagslönen för män i Palestina är omkring 320 kronor, jämfört med knappt 240 kronor för kvinnor.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Palestinier från Västbanken och Gaza behöver ansöka om israeliskt tillstånd för sjukvård i östra Jerusalem, Israel eller i andra länder. Processen är omständlig och enligt Världshälsoorganisation (WHO) avslås eller försenas omkring 30 procent av ansökningarna. Ambulanser har fördröjts på grund av rörelserestriktionerna vid vägspärrar och på grund av våld från bosättare. Isolationspolitiken gör det mycket svårt för sjukvårdspersonal att få tillträde till Gaza och sjukhusen är kraftigt överbelastade.

Befolkningsökningen i Palestina, bosättningsexpansionen och bristen på palestinskt tillträde till stora delar av Västbanken, leder till att naturresurser överutnyttjas. Israel begränsar vattentillgången på Västbanken. Majoriteten av palestinska samhällen i område C är inte anslutna, eller har en oregelbunden anslutning till, vattenledningsnätet. Enligt WHO lider nästan hälften av alla barn över tolv år i Gaza av någon form av psykisk ohälsa på grund av ockupationens konsekvenser.

Ungefär 78 procent av befolkningen i Palestina täcks till viss del av någon form av sjukförsäkring, främst via staten eller FN:s hjälporganisation för palestinaflyktingar (UNRWA). Ett nytt sjukförsäkringssystem har aviserats, men inte introducerats. Från och med 2018 får alla palestinska barn under sex år tillgång till fri sjukvård via staten. Primärsjukvård som UNRWA tillhandahåller är kostnadsfri för palestinaflyktingar.

Vårdtillgång och kvalitet skiftar. Östra Jerusalem omfattas av israeliskt sjukförsäkringssystem men kräver Jerusalem-ID. Sjukvårdens kapacitet på Västbanken är begränsad och viss typ av vård saknas helt. I område C är palestinier i princip beroende av sjukvård från civilsamhället, ofta i form av mobila kliniker som minskat till antalet. I Gaza är avsaknaden av adekvat vård mycket kritisk.

Medellivslängden för kvinnor i Palestina är 75,6 år och för män 71,8 år. Palestinska kvinnor föder i genomsnitt 3,6 barn per kvinna. Enligt WHO är spädbarnsdödligheten i Palestina 12,1 på 1 000. Abort är – såvida inte kvinnans liv är i fara – otillåtet och straffbart.

Rätten till utbildning

I Palestina finns allmänna, privata och UNRWA-skolor. Grundskolan är i allmänna skolor obligatorisk och gratis. Gymnasiekompetens kan erhållas vid allmänna eller privata skolor. Det finns ett antal universitet, varav de flesta finansieras med privata medel. Läs- och skrivkunnigheten bland kvinnor fortsätter att öka och nådde enligt PCBS nära 96 procent 2017. För män var den nästan 99 procent. Utbildningsnivån är hög men utbildningssektorn möter svåra utmaningar och skolavhopp är ett utbrett problem. I östra Jerusalem råder brist på klassrum på grund av befolkningsökning och restriktioner för bygglov. I Gaza råder stor brist på skolor efter förstörelsen under kriget 2014.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Enligt Världsbanken lever omkring 29 procent av Palestinas befolkning i ekonomisk fattigdom och i Gaza uppgick siffran till 53 procent 2017. Möjligheterna till en tillfredsställande levnadsstandard i Palestina är, liksom den palestinska ekonomin, till stor del beroende av internationellt bistånd.

Gaza är ett av världens mest tätbefolkade områden, med cirka två miljoner människor på en yta om 365 kvadratkilometer. Närmare 70 procent av hushållen, med mer än 1,4 miljoner invånare, uppges av FN vara i behov av humanitärt stöd och lever med en osäker livsmedelsförsörjning. Ettillförseln, som en tid varit mycket oförutsägbar och begränsad, har under 2019 förbättrats. Av de 100 000 Gazabor som blev hemlösa i kriget 2014 lever fortfarande 22 000 i temporära boenden enligt OCHA. Israeliska restriktioner för införsel av byggmaterial har kraftigt försvårat och försenat återuppbyggnaden.

I FN:s utvecklingsprogram (UNDP) index för mänsklig utveckling återfinns Palestina på plats 119 av 189 länder.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Patriarkala strukturer dominerar det palestinska samhället, med ytterst få förvärvsarbetande kvinnor och likaledes få kvinnor i ledande samhällspositioner. Familjerättslig lagstiftning är diskriminerande i frågor som äktenskap, skilsmässa och arv. Tillämplig lag i civilmål beror på individens religiösa tillhörighet. I praktiken avgörs många tvister genom informella system och medling, ofta till mäns fördel. FN:s särskilda rapportör om våld mot kvinnor besökte 2016 Palestina och uppmanade i sin rapport 2017 till reform av rättssystemet i enlighet med FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW).

CEDAW-kommittén välkomnade i sin uppföljningsrapport för Palestina 2018 den utveckling som skett inom rättssektorn sedan 2014, men underströk att mycket arbete återstod. I rapportörens rapportering framgår det av vittnesmål att ockupationen och den ekonomiska situationen har störst negativ påverkan på kvinnor och barn. Våld mot kvinnor är ett utbrett problem men det saknas tillförlitlig dokumentation. Få kvinnor anmäler brott. Lagen förbjuder inte uttryckligen våld i hemmet men överfall och misshandel är förbjudet. Våldtäkt är straffbelagt och kan ge upp till 15 års fängelse. Våldtäkt inom äktenskapet är inte kriminaliserat. Ett förslag till en ny familjerättslagstiftning är under utarbetande.

Barnäktenskap förekommer. FN:s befolkningsfond (UNFPA) uppskattar att omkring fem procent av palestinska gifta kvinnor i åldern 15 till 49 år gifte sig före 15 års ålder.

Barnets rättigheter

Palestinska barn på Västbanken kan ställas inför israelisk militärdomstol från tolv års ålder. I juni 2019 satt enligt *B'Tselem* 210 palestinska barn frihetsberövade. Det är vanligt förekommande att barn som gripits utsätts för någon form av fysiskt våld, att de inte får tillgång till en advokat vid förhör och att de inte blir informerade om sina rättigheter.

Säkra uppgifter om antalet barn i palestinska fängelser saknas. Straffmyndighetsåldern är tolv år. Barnarbete förekommer i begränsad utsträckning enligt siffror från PCBS, men bedöms av bland annat FN öka i Gaza. Över 90 procent av tillfrågade barn i Palestina uppger att de blivit utsatta för våld i hemmet eller i skolan. I Palestinas rapport till FN:s kommitté för barnets rättigheter 2019 framhölls ett antal åtgärder för att förbättra barnets rättigheter. Genomförandet kvarstår i stor utsträckning.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

En stor del av beduin- och herdesamhällena i område C på Västbanken, med en sammanlagd befolkning om cirka 30 000 personer, löper risk för tvångsflyttning på grund av israeliska myndigheters agerande. Se också avsnitten om rätten till frihet och personlig säkerhet och religions- och övertygelsefrihet ovan.

Hbtq-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Skyddet för hbtq-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna har stora brister i Palestina. Det är mycket svårt att leva öppet som hbtq-person i Palestina, liksom att som civilsamhällesorganisation arbeta öppet med dessa frågor. På Västbanken saknas lagstadgat skydd för hbtq-personers rättigheter och diskrimineringen är omfattande. Det förekommer att hbtq-personer försätts i administrativt förvar av PA. I Gaza är homosexualitet förbjudet och kan ge upp till tio års fängelse. Åtal är ovanligt, vilket sannolikt beror på att få är öppna med sin sexualitet.

Flyktingars och migranternas rättigheter

UNRWA etablerades för att bistå personer boende i Palestina som tvingades fly i samband med det israelisk-arabiska kriget 1948. 2019 var omkring 5,5 miljoner palestinaflyktingar registrerade hos UNRWA, varav

drygt 1,4 miljoner i Gaza och närmare 846 000 på Västbanken. I Palestina finns 27 UNRWA-flyktingläger, varav åtta i Gaza.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

ICHR uppger att personer med funktionsnedsättning ofta diskrimineras. Enligt lag ska minst fem procent av de offentliganställda vara personer med funktionsnedsättningar, men efterlevnaden brister. Enligt en rapport från 2017 av FN:s särskilda rapportör för våld mot kvinnor löper personer med funktionsnedsättningar i Palestina större risk för att utsättas för våld eller att bli utnyttjade. Bland barn med funktionsnedsättningar har enligt FN:s barnfond (Unicef) drygt 22 procent av pojkar och 30 procent av flickor i åldern 6–15 aldrig gått i skolan.

VII. EXEMPEL PÅ SVENSKT OCH INTERNATIONELLT ARBETE RÖRANDE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, DEMOKRATI OCH RÄTTSSTATSPRINCIPER I PALESTINA

I Palestina finns 18 FN-organ representerade, varav flera arbetar med mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. OHCHR har ett nationellt kontor i Ramallah samt ett antal lokalkontor.

Palestina har en stående inbjudan till vissa tematiska procedurer inom FN, såsom besök från särskilda rapportörer. FN har sedan 1993 en särskild rapportör till Palestina. Sedan 2016 har Israel nekat rapportören tillträde till Palestina.

Regeringens demokratisatsning, som går ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och uttrycka kritik när den brister, genomförs också i Palestina. De mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer är återkommande ämnen i Sveriges dialog med palestinska företrädare, liksom med representanter för andra länder och organisationer. Dialogen med det civila samhället är tät. Sverige har ett brett bilateralt utvecklingssamarbete med Palestina. Sverige bidrar bland annat till ett program för att stärka rättsstatens principer, med fokus på

jämställdhet och kvinnors tillgång till rättvisa, och stödjer civilsamhällesorganisationer som arbetar för de mänskliga rättigheterna och internationell rätt.

Genom bidrag till program för förbättrad infrastruktur, stärks förutsättningarna för respekt för flera ekonomiska och sociala rättigheter. Rättighetsperspektiven genomsyrar också andra insatser. Det finns ett stort antal internationella enskilda organisationer som verkar i Palestina, däribland ett antal svenska.

De mänskliga rättigheterna, rättsstatens principer och demokrati är viktiga fokusområden av EU:s gemensamma biståndsstrategi för Palestina (2017 till 2020) och FN:s biståndsramverk (2018 till 2022).

VIII. RATIFICERING AV CENTRALA KONVENTIONER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (*International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR*) ratificerades år 2014. Det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet ratificerades år 2019. Palestina är inte part till det fakultativa protokollet om enskild klagorätt.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, ICESCR*) ratificerades år 2014. Palestina är inte part till det fakultativa protokollet om enskild klagorätt.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (*International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, ICERD*) ratificerades år 2014.

Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering mot kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, CEDAW*) ratificerades år 2014. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2019.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (*Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CAT*) ratificerades år 2014. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2017.

Konventionen om barnets rättigheter (*Convention on the Rights of the Child, CRC*) ratificerades år 2014. Det fakultativa protokollet om indragning av barn i väpnade konflikter och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2014 respektive år 2017.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD*) ratificerades år 2014.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (*Rome Statute of the International Criminal Court*) ratificerades år 2015.

Palestina är inte part till internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (*International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance, ICED*).

Palestina är inte part till 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (*Convention Relating to the Status of Refugees, 1951 Refugee Convention*) eller det tillhörande protokollet.

Regionala instrument

Arabiska stadgan för de mänskliga rättigheterna, *Arab Charter on Human Rights* (ACHR), ratificerades år 2007.